

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра гуманітарних і правових дисциплін

І.В. Шульженко О.В. Гігін

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Кривий Ріг
2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра гуманітарних і правових дисциплін

І.В. Шульженко О.В. Гігін

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Затверджено на засіданні
кафедри гуманітарних і правових
дисциплін
Протокол № 12
від “25” червня 2017 р.

Схвалено навчально-методичною радою
ДонНУЕТ
Протокол № 9
від “30” червня 2017 р.

Кривий Ріг
2017

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	6
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	22
Змістовий модуль 1. Організаційно-правові засади сучасного міжнародного права	23
Змістовий модуль 2. Основні інститути міжнародного права	38
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	42
Змістовий модуль 1. Організаційно-правові засади сучасного міжнародного права	43
Змістовий модуль 2. Основні інститути міжнародного права	66

ВСТУП

Метою дисципліни є формування у студентів цілісного уявлення про міжнародне право як особливу самостійну правову систему, його структуру, предмет і суб'єктів, джерела та основні галузі; надання необхідних знань національних і міжнародно-правових актів, умінь та навичок правильного їх застосування; формування вмінь і навичок роботи з нормативно-правовими документами, їх грамотну класифікацію, вміння правильно використовувати юридичні терміни; формування наукового світогляду; визначення проблем, що виникають при його застосуванні та шляхи їх усунення.

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародне право» є надання знань, умінь, здатностей:

а) *науково-юридична*: закласти та сформувати у студентів знання із самостійної правової системи, її норм та інститутів, основних галузей, а також дати чітке уявлення щодо їх органічних зв'язків з окремими галузями права України, існуючими правовими системами;

б) *загальноосвітня*: вивчення історичних передумов становлення міжнародного права та впливу його на правову систему України, відповідні галузі права та міжгалузеві зв'язки, вплив на державотворчі процеси в Україні та глобалізаційні процеси у світі;

в) *виховна*: сприяти формуванню патріотизму, громадсько-політичної та правової культури.

Вивчення дисципліни, що полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно реалізовувати набуті теоретичні знання на практиці. Завданням вивчення дисципліни є також детальне вивчення міжнародних договорів України, положень Конституції, законів та інших нормативно-правових актів України, що регулюють певні питання міжнародного права, становлять систему джерел даної науки і навчальної дисципліни.

Вивчення дисципліни «Міжнародне право» передбачає досягнення такого кваліфікаційного рівня підготовки випускника, при якому він повинен:

Основні загальнокультурні та професійні компетенції

У результаті вивчення дисципліни «Міжнародне право» студенти повинні бути здатними до вирішення професійних задач діяльності, пов'язаних з ефективністю забезпеченням прав і свобод людини і громадянина на внутрішньодержавному і міжнародному рівнях, під час роботи та мати такі основні загальнокультурні та професійні компетенції з міжнародного права:

Загальнокультурні компетенції.

- здатність до ефективного використання положень нормативно-правових документів у своїй діяльності;

- володіння основними міжнародно-правовими поняттями і категоріями;

Професійні компетенції.

у практичній діяльності:

- використовувати знання з міжнародного права в юридичній практиці;
- відслідковувати зв'язки норм міжнародного права з нормами інших галузей, систем;

- у межах допустимого давати аналіз і тлумачення норм міжнародного права;

в організаційно-управлінській діяльності:

- обґрунтовувати конституційність і доцільність правових рішень.
- використовувати міжнародно-правові процедури захисту прав і свобод людини;

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- особливості предмета сучасного міжнародного права;
- місце міжнародно-правових норм у системі нормативного регулювання;

- особливості системи та джерела сучасного міжнародного права;
- співвідношення міжнародного і національного права;
- особливості міжнародного морського, космічного, повітряного, гуманітарного права, права зовнішніх зносин, міжнародних організацій, міжнародних договорів і т.д.;

- особливості міжнародної правосуб'єктності держави, міжнародних організацій, індивіда;

- універсальні правові акти про міжнародні договори, правонаступництво держав, визнання урядів, права народів і націй, що борються за свої права, положення щодо захисту прав людини, міжнародного гуманітарного права і міжнародного кримінального права;

- положення та практику діяльності України стосовно втілення принципів і загальновизнаних норм міжнародного права на міжнародній арені, виконання нашою державою своїх зобов'язань у відносинах між суб'єктами.

Вміти:

- користуватися міжнародно-правовими актами, спрямованими, зокрема на боротьбу зі злочинністю у міжнародному праві, на захист прав людини в умовах позбавлення волі тощо;

- користуватися Конституцією та законами України, двосторонніми договорами, актами міжнародних організацій;

- застосовувати положення міжнародно-правових угод за участю України;

- тлумачити норми міжнародно-правових договорів за участю України у випадку існування її національних нормативних актів;

- оцінювати національне законодавство з точки зору його відповідності сучасному міжнародному праву.

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 6	Обов'язкова для студентів спеціальності 242 «Туризм»	
Загальна кількість годин – 180	Семестр	
	9-й	
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 10	39 год.	
	Практичні, семінарські	
	13 год.	
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	128 год.	
Вид контролю: екзамен		

2. Ціль та завдання дисципліни

Ціль : закласти та сформувати у студентів знання із самостійної правової системи міжнародного права, її норм та інститутів, основних галузей, а також дати чітке уявлення щодо їх органічних зв'язків з окремими галузями права України, існуючими правовими системами; вивчення історичних передумов становлення міжнародного права та впливу його на правову систему України, відповідні галузі права та міжгалузеві зв'язки, вплив на державотворчі процеси в Україні та глобалізаційні процеси у світі.

Завдання оволодіти основними міжнародно-правовими поняттями і категоріями, вміти у межах допустимого давати аналіз і тлумачення норм міжнародного права, вивчення міжнародних договорів України, положень Конституції, законів та інших нормативно-правових актів України, що регулюють певні питання міжнародного права, становлять систему джерел даної науки і навчальної дисципліни, використовувати знання та розуміння міжнародного права з метою дотримання правової основи туристичного бізнесу в різних країнах світу.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	сам. робота		л	п	лаб.	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Організаційно-правові засади сучасного міжнародного права										
Тема 1. Поняття і сутність сучасного міжнародного права. виникнення і розвиток міжнародного права	14	3	1		10					
Тема 2. Суб'єкти сучасного міжнародного права. основні принципи міжнародного права	14	3	1		10					
Тема 3. Норми міжнародного права, їх класифікація та механізм реалізація	14	3	1		10					
Тема 4. Правове регулювання громадянства нормами міжнародного права	14	3	1		10					
Тема 5. Територія в міжнародному праві	14	3	1		10					
Разом за змістовим модулем 1	70	15	5		50					
Змістовий модуль II. Основні інститути міжнародного права										
Тема 6. Право міжнародних договорів,	14	3	1		10					
Тема 7. Право міжнародних організацій	14	3	1		10					
Тема 8. Міжнародно-правова відповідальність	14	3	1		10					
Тема 9. Міжнародне санітарне право	14	3	1		10					
Тема 10. Право зовнішніх син	14	3	1		10					
Тема 11. Міжнародне морське право	14	3	1		10					
Тема 12. Міжнародне повітряне право	14	3	1		10					
Тема 13. Міжнародне кримінальне право	12	3	1		8					
Разом за змістовим	110	24	8		78					

модулем 2										
Усього годин	180	39	13		128					

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар – розгорнута бесіда Поняття і сутність сучасного міжнародного права. виникнення і розвиток міжнародного права	1
2	Семінар запитань і відповідей Суб'єкти сучасного міжнародного права. основні принципи міжнародного права	1
3	Семінар – дискусія Норми міжнародного права, їх класифікація та механізм реалізація	1
4	Семінар запитань і відповідей Правове регулювання громадянства нормами міжнародного права	1
5	Семінар – розгорнута бесіда Територія в міжнародному праві	1
6	Семінар – запитань і відповідей Право міжнародних договорів.	1
7	Семінар – дискусія Право міжнародних організацій	1
8	Семінар – розгорнута бесіда Міжнародно-правова відповідальність	1
9	Семінар – дискусія Міжнародне гуманітарне право	1
10	Семінар – запитань і відповідей Право зовнішніх зносин	1
11	Семінар – розгорнута бесіда Міжнародне морське право	1
12	Семінар – запитань і відповідей Міжнародне економічне право	1
13	Семінар – дискусія Міжнародне кримінальне право	1

5. Індивідуальні завдання

1. Підготовка рефератів (доповідей) та наукових статей.
2. Аналіз доповідей міжнародних організацій.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Загальна частина трудового права			

Семінар – розгорнута бесіда. Тема 1. Поняття і сутність сучасного міжнародного права. виникнення і розвиток міжнародного права	10	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Поняття і предмет міжнародного права; виникнення міжнародного права; міжнародне право від падіння Римської імперії до Вестфальського миру 1648 р.; міжнародне право від Вестфальського миру 1648 р. до першої Гаазької конференції миру; особливості розвитку науки міжнародного права в Україні у XIX – XX ст.. Джерела [1, 2, 3, 5, 6, 9]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар запитань і відповідей Тема 2. Суб'єкти сучасного міжнародного права. основні принципи міжнародного права	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Поняття і види суб'єктів міжнародного права; держави - основні суб'єкти міжнародного права; міжнародна правосуб'єктність націй і народів, що борються за незалежність; міжнародні організації як суб'єкти міжнародного права; обсяг і межі правосуб'єктності державно-подібних утворень; поняття і класифікація основних принципів міжнародного права; принцип мирного співіснування - основоположний і узагальнюючий принцип сучасного міжнародного права; зміст основних принципів сучасного міжнародного права. Джерело [1, 2, 4, 5, 9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар – дискусія Тема 3. Норми міжнародного права, їх класифікація та механізм реалізація	107	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: поняття і структура норми міжнародного права; класифікація норм у міжнародному праві та механізм їх реалізації. Джерело [1, 2, 4, 5, 9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар запитань і відповідей Тема 4. Правове регулювання громадянства нормами міжнародного права	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: міжнародно-правові питання громадянства; набуття громадянства; втрата громадянства; режим іноземців; право притулку 1, 2, 3, 5, 6, 9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар – розгорнута бесіда Тема 5. Територія в міжнародному праві	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Поняття та класифікація територій; державна територія, її основні ознаки; державні кордони; правові підстави, способи змін державних територій; міжнародно-правові режими Арктики, Антарктики, б. Правові режими міжнародних рік, каналів, протоків; міжнародне повітряне право; міжнародне космічне право; нормативно-правові акти України, які регулюють питання території. Джерела [1, 2, 3, 5, 6, 9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування
Разом змістовий модуль 1	50		
Змістовий модуль II. Основні інститути міжнародного права			
Семінар – запитань і відповідей Тема 6. Право	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: право міжнародних договорів: поняття, джерела; об'єкти і види міжнародних договорів; порядок і стадії укладення міжнародних договорів; недійсність міжнародних	Фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних

міжнародних договорів.		договорів; припинення і призупинення дії договорів. Джерело [1, 2, 4, 5, 6]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді	завдань
Семінар – дискусія. Тема 7. Право міжнародних організацій	10	1. 1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: поняття й ознаки міжнародної міжурядової організації; класифікація ММУО; Організація Об'єднаних Націй (ООН); Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ); Організація Північноатлантичного договору (НАТО); Рада Європи (РЄ). Джерело [1, 2, 4, 5, 6]. 2. Самогестування. 3. Вирішення ситуаційних задач.	Фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Семінар – розгорнута бесіда Тема 8. Міжнародно-правова відповідальність	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: відповідальність держав у міжнародному праві: поняття, цілі, принципи; підстави для міжнародно-правової відповідальності; ознаки міжнародного правопорушення; класифікація міжнародних правопорушень; обставини звільнення від міжнародно-правової відповідальності; види та форми міжнародної відповідальності держав; міжнародно-правові санкції. Джерело [1, 2, 4, 5, 6]. 2. Самогестування. 3. Вирішення ситуаційних задач.	Фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Семінар – дискусія. Тема 9. Міжнародне гуманітарне право	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: поняття та джерела міжнародного гуманітарного права (права збройних конфліктів); механізми забезпечення, захисту прав та свобод людини; учасники збройних конфліктів; режими воєнного полону та воєнної окупації; початок війни і закінчення війни. їх правові наслідки; заборона й обмеження визначених засобів і методів ведення війни; нейтралітет у війні; ведення морської війни.. Джерело [1, 2, 8]. 2. Самогестування. 3. Вирішення ситуаційних задач.	Фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації
Семінар – запитань і відповідей Тема 10. Право зовнішніх зносин	10	1. 1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Предмет сучасного дипломатичного права; джерела дипломатичного та консульського права; принципи і норми, що регулюють дипломатичну діяльність; принципи і норми, що регулюють консульську діяльність; функції дипломатичного та консульського представництв; дипломатичні та консульські привілеї та імунітети. Джерело [1, 2, 6, 9]. 2. Самогестування. 3. Вирішення ситуаційних задач.	Фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації
Семінар – розгорнута бесіда Тема 11. Міжнародне морське право	10	1. 1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: сутність морського права; територіальне море і його правовий режим; прилегла зона і її правовий режим; внутрішні морські води та їхній правовий режим; відкрите море і його правовий режим; континентальний шельф і його правовий режим; виняткова економічна зона; води архіпелагу; район та його характеристика. Джерело [1, 2, 5]. 2. Самогестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант

Семінар – запитань і відповідей Тема 12. Міжнародне економічне право	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: поняття міжнародного економічного права; принципи міжнародного економічного права; міжнародні економічні договори – основна правова форма регулювання міжнародних економічних відносин; міжнародне торговельне право – підгалузь міжнародного економічного права. Джерело [1, 2, 6, 9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Фронтальне та індивідуальне опитування, перевірка зібраної інформації, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар – дискусія Тема 13. Міжнародне кримінальне право	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: поняття, принципи та джерела міжнародного кримінального права; міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю; уніфікація кримінального законодавства; порядок притягнення фізичних осіб до міжнародної кримінальної відповідальності; надання правової допомоги у кримінальних справах; міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол); взаємовідносини України та Інтерполу. Джерело [1, 2, 8]. 2. Самотестування. 3. Вирішення ситуаційних задач.	Фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації
Разом змістовий модуль 2	78		
Разом	128		

7. Матриця зв'язку між дисципліною/ змістовим модулем, результатами навчання та компетентностями

Результати навчання	Компетентності											
	Загальні					Предметно-спеціальні						
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6	
1. Знання теоретичних основ міжнародного права, а саме: Поняття та особливості міжнародного права, норми та джерела міжнародного права			+									
2. Визначити суб'єктів міжнародного права								+				
3. Знати відповідальності у міжнародному праві							+					
4. Знати право міжнародних договорів										+		
5. Охарактеризувати права міжнародних організацій							+					
6. Розуміти поняття територія у міжнародному праві												
7. Орієнтуватись в дипломатичному та консульському праві								+				
8. Охарактеризувати міжнародне право захисту прав людини та основних свобод							+					
9. Орієнтуватись в міжнародному економічному праві								+				
10. Орієнтуватись в міжнародному морському праві								+				
11. Орієнтуватись в міжнародному кримінальному праві								+				

8. Форми навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: на протязі семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів);

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 1	2		1			1
Тема 2	2		1			1
Тема 3	2		1			1
Тема 4	2		1			1
Тема 5	2		1			1
Разом змістовий модуль 1	10		5		10	25
Змістовий модуль 2						
Тема 6			1			
Тема 7		2	1			
Тема 8		2	1			
Тема 9		2	1			
Тема 10		2	1			
Тема 11	2		1			
Тема 12			1			
Тема 13		2	1			
Разом змістовий модуль 2	2	10	13			25
Екзамен						50
Разом						100

Оцінювання студентів при проведенні екзамену з використанням комп'ютерної програми "TestXPro"

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:
0-40 балів - теоретична частина (тестування);
0-10 балів – практична частина (розрахункове завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (40 тестових завдань).

Оцінювання *тестових завдань* (40 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі інформації, яку надає комп'ютер за результатами тестування (кількість правильних відповідей). Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання *теоретичної частини* екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання **практичної частини** (1 розрахункове завдання на 10 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
7	Завдання виконано у повному обсязі, але допущено незначні неточності в розрахунках або оформленні, прийняті рішення недостатньо аргументовані
4	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-3	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Оцінювання студентів при проведенні екзамену без використання комп'ютерної програми «MyTest»

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:
0-40 балів - теоретична частина (тестування);
0-10 балів – практична частина (розрахункове завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (40 тестових завдань).

Оцінювання *тестових завдань* (40 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі

підрахунку кількості правильних тестів. Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання *теоретичної частини* екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання **практичної частини** (1 розрахункове завдання на 10 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
7	Завдання виконано у повному обсязі, але допущено незначні неточності в розрахунках або оформленні, прийняті рішення недостатньо аргументовані
4	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-3	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

11. Методичне забезпечення

1. Навчальний посібник.
2. Електронний конспект лекцій.
3. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
4. Індивідуальні завдання.
5. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Базова:

1. Устав Организации Объединённых Наций и Устав Международного Суда: Международный документ // Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua>. Документ 995_010
2. Организация Объединенных Наций. Генеральная Ассамблея. Резолюция 48/31 от 9 декабря 1993 г. U.N. Doc. A/RES/48/31.
3. Конвенция об улучшении участи раненых и больных в действующих армиях: от 12 августа 1949 г// Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua>. Документ 995_151
4. Конвенция об улучшении участи раненых , и лиц, потерпевших кораблекрушение, из состава вооруженных сил на море: Международный документ от 12 августа 1949 г// Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua>. Документ 995_152
4. Конвенция об обращении с военнопленными: Международный документ от 12августа 1949 г// Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua>. Документ 995_153
5. Конвенция о защите гражданского населения во время войны: Международный документ от 12 августа 1949 г// Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua>. Документ 995_154
6. Конвенція про закони і звичаї суходільної війни (IV Гаазька конвенція): Міжнародний документ від 18.10.1907//<http://zakon.rada.gov.ua>. Документ 995_222
7. Конвенция о защите культурных ценностей в случае вооруженного конфликта: Международный документ от 14 мая 1954 г. // 995_157
8. Виконавчий регламент Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту// <http://zakon.rada.gov.ua>. Документ 995_721
9. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів міжнародного характеру (Протокол I): Міжнародний документ від 8 червня 1977 р.// Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua>. Документ 995_911
12. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, щостосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II): Міжнародний документ від 8 червня 1977 р.// Режим доступа:<http://zakon.rada.gov.ua>. Документ 995_200

13. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III): Міжнародний документ від 8 грудня 2005 року // [995_g74](#)
14. Документи Організації об'єднаних націй. Резолюції, статuti, рекомендації, доклади//Збірник міжнародних договорів 1906-2009рр.-К.: Міжнародний інститут міжнародних відносин.-2009.-1896с.
15. Про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду : висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України від 11 липня 2001 року №3-в/2001 [Електронний ресурс] // Закон.— 2007.— Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.

Додаткова:

- 1 Антонович М. Відповідальність держави та особи в міжнародному праві / М. Антонович // Український часопис міжнародного права. – №2. – 2009. – С. 21 – 28.
- 2 Буткевич В.Г, Мицик В.В., Задорожній О.В. та ін. Міжнародне право. Основні галузі/ [За ред. В.Г. Буткевича.] – Київ: Либідь, 2009. – 814 с.
- 3 Вихрист С.М. Принципи правової юрисдикції у міжнародному праві / С.М. Вихрист // Вісн. Ун-ту внутр. справ. – 2009. – № 9.– С. 175 – 181.
18. Мацко А. С. Правонаступництво у міжнародному праві/ А. С. Мацко // Український часопис міжнародного права. – №4 (Спеціальний випуск: міжнародний кримінальний суд). – 2007. – С. 70 – 75.
5. Міжнародне право: підручник/ [за ред. Денисова С.А.].-К.:Видавництво інституту ім.. В. Корецького, 2009.-564с.
6. Міжнародне право: підручник/ [за ред. Ліхантова С.А].- Харків: Юракад ім.Я.Мудрого, 2010.- 476с.
7. Международное право в документах / [Сост. Н.Т. Блатова.] – М.: Юрид. лит., 2002.– 856 с.
8. Международное право / [Отв. ред. В.И. Кузнецов.] – М.: Юрист, 2010. – 608 с.
9. Міжнародний статус України: проблеми и перспективи // Український часопис міжнародного права. – №104 (Спеціальний випуск). – 2011. – 123с.
10. Репецький В. М., Лисик В. М. Міжнародне гуманітарне право: Підручник./ В. М. Репецький, В. М. Лисик - К.: Знання, 2007. - 467 с.
11. Репецький В.М. Гуманітарне право в системі міжнародного права./ В.М. Репецький // Вісник Львівського національного університету. Серія: міжнародні відносини, 1999.- №1. - С. 145-151.
12. Статут ЄС та інші нормативні акти міжнародного права // Міжнародне публічне право: Практикум / А. І. Дмитрієв, А. С. Мацко, В. І. Муравйов; Відп. ред. Ю. С. Шемшученко, Л. В. Губерський. — К.: Юрінком Інтер, 2009. — С. 311–328.

**ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

Тема 1. Поняття та джерела міжнародного права Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Заключний акт Ради з безпеки та співробітництва в Європі від 1 серпня 1975.
2. Положення про Комісію міжнародного права від 21 листопада 1947 р.
3. Статут Міжнародного Суду ООН від 26 червня 1945 р.
4. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р.

Визначення термінів: міжнародне співтовариство, міжнародне публічне право, міжнародне приватне право, міжнародний правопорядок, норма міжнародного права, галузь міжнародного права, система міжнародного права, *jus cogens* (імперативні норми загального міжнародного права), норма права, норма міжнародного права, гіпотеза, диспозиція, санкція, імперативні норми загального міжнародного права (*jus cogens*), кодифікація, інкорпорація, систематизація, джерело права, міжнародний договір, міжнародно-правовий звичай, міжнародне узвичаєння (звичка), загальні принципи права.

ПЛАН

1. Поняття міжнародного права.
 - Сутність та характерні риси міжнародного права.
 - Поняття міжнародного права. Міжнародне публічне право та міжнародне приватне право.
 - Предмет і об'єкт міжнародного права.
 - Функції міжнародного права.
2. Періодизація історії міжнародного права.
 - Стародавнє міжнародне право.
 - Середньовічне міжнародне право (з V ст. до Вестфальського миру 1648р.).
 - Класичне міжнародне право.
 - Міжнародне право кінця XIX - початку XX століття (до створення Ліги Націй).
 - Міжнародне право з 1919 р. до створення ООН.
 - Сучасне міжнародне право.
 - Правова система України та міжнародне право.
3. Поняття джерел міжнародного права.
 - Види джерел міжнародного права.
 - Договори та звичаї як універсальні джерела міжнародного права.
 - Джерела сучасного міжнародного права. Аналіз статті 38 Статуту Міжнародного Суду ООН.
 - Міжнародний договір як універсальне джерело міжнародного права.
 - Міжнародний звичай як універсальне джерело міжнародного права.
 - Загальні принципи права.
4. Поняття норми міжнародного права.
 - Класифікація норм міжнародного права.

- Поняття імперативних норм загального міжнародного права -jus cogens.
- Концепція норм „м'якого права" (soft law).
- Ієрархія норм міжнародного права.

5. Кодифікація та прогресивний розвиток міжнародного права.

Тема 2. Принципи Міжнародного права

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 р.
2. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй від 24 жовтня 1970 р.
3. Заключний акт Ради з безпеки та співробітництва в Європі від 1 серпня 1975.
4. Декларація про недопущення інтервенції та втручання у внутрішні справи держав від 9 грудня 1981 р.
5. Декларація про посилення ефективності принципу відмови від погрози силою або її застосування в міжнародних відносинах від 18 листопада 1987 р.
6. Підсумковий документ Віденської зустрічі 1986 року представників держав-учасниць Ради з питань безпеки і співробітництва в Європі, що відбулася на основі положень Підсумкового акта, які відносяться до подальших кроків після наради від 31 липня 1986 р.
7. Підсумковий документ Віденської зустрічі держав-учасниць Ради з безпеки та співробітництва в Європі від 15 січня 1989 р.

ПЛАН

1. Поняття, природа, джерела та функції основних принципів міжнародного права. Поняття та характерні риси норм міжнародного права.
2. Поняття кодифікації та прогресивного розвитку міжнародного права.
3. Ідея основних принципів міжнародного права у вітчизняній та західній доктрині міжнародного права.
4. Класифікація та юридичний зміст основних принципів міжнародного права.
 - Принцип заборони застосування сили або загрози силою.
 - Принцип мирного врегулювання спорів.
 - Принцип суверенної рівності держав.
 - Принцип невтручання.
 - Принцип територіальної цілісності держав.
 - Принцип непорушності державних кордонів.
 - Принцип поваги прав і основних свобод людини.
 - Принцип рівноправності і права народів розпоряджатися власною долею.
 - Принцип співробітництва.
 - Принцип добросовісного виконання міжнародних зобов'язань.

Тема 3. Міжнародна правосуб'єктність

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів від 23 серпня 1978 р.
3. Віденська Конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів від 8 квітня 1978 р.
4. Закон України «Про правонаступництво України» від 12 вересня 1991 р., № 1543-ХІІ.
5. Договір про правонаступництво щодо зовнішнього державного боргу та активів Союзу РСР від 4 грудня 1991 р.
6. Угода про доповнення до Договору про правонаступництво щодо зовнішнього державного боргу та активів Союзу РСР від 13 березня 1992 р.
7. Угода про правонаступництво стосовно державних архівів колишнього Союзу РСР від 6 липня 1992 р.
8. Меморандум про взаєморозуміння з питання правонаступництва щодо договорів колишнього Союзу РСР, які представляють взаємний інтерес від 6 липня 1992р.
9. Угода Глав держав Співдружності Незалежних Держав про власність колишнього СРСР за кордоном від 30 грудня 1991 р.
10. Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про реалізацію права на закордонну власність колишнього СРСР для цілей дипломатичних, консульських і торгових представництв від 3 серпня 1992 р.

Визначення термінів: вільне місто, конкордат, міжнародна опіка, міжнародна правосуб'єктність, нунціатура, підмандатна територія, суб'єкт міжнародного права, суверенітет, держава-наступниця, держава-продовжувач, декларативна теорія визнання, доктрина Тобара, доктрина Естради, конститутивна теорія визнання, міжнародне визнання, міжнародне правонаступництво, визнання де-факто, визнання де-юре, визнання ad hoc, теорія континуїтету,

ПЛАН

1. Виникнення суб'єктів міжнародного права.
2. Поняття та зміст міжнародної правосуб'єктності.
 - Поняття та види суб'єктів міжнародного права.
 - Держава як суб'єкт міжнародного права.
 - Міжнародна міжурядова організація як суб'єкт міжнародного права.
 - Міжнародна правосуб'єктність націй та народів.
 - Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень.
3. Визнання держав та інших суб'єктів міжнародного права.
 - Поняття, форми і способи визнання.
 - Конститутивна і декларативна теорії визнання. Правові наслідки визнання.
4. правонаступництво в міжнародних відносинах.

- Підстави правонаступництва.
- правонаступництво щодо міжнародних договорів, державної власності, державних архівів, державних боргів. Особливості міжнародно-правового регулювання питань правонаступництва.
- Особливості правонаступництва України та інших держав після припинення існування СРСР. Теорія континуїтету та її застосування.

Тема 4. Територія в міжнародному праві Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Угода про співробітництво держав-учасників Співдружності щодо забезпечення стабільного положення на їх зовнішніх кордонах від 9 жовтня 1993 р.
2. Декларація про недоторканність кордонів від 7 серпня 1993 р.
3. Декларація про дотримання суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності кордонів держав-учасників Співдружності Незалежних Держав від 15 квітня 1993 р.
4. Угода про Положення про Раду Командуючих Прикордонними військами 1993 р. (зі змінами, внесеними у 1994 р.).
5. Стаття 1 Мирної угоди з Угорщиною від 10 лютого 1947 р.
6. Стаття 1 Мирної угоди з Румунією від 10 лютого 1947 р.
7. Протокол Берлінської конференції трьох Великих Держав від 1 серпня 1945 р. (Витяг)
8. Конвенція про режим судноплавства на Дунаї від 18 серпня 1948р.
9. Конвенція щодо транзитної торгівлі внутрішньоконтинентальних держав 1965 р.

Визначення термінів: державний суверенітет, природні багатства, державна територія, націоналізація, правонаступництво, територіальний спір, територіальний конфлікт, територіальна претензія, територіальна проблема, критична дата, принцип "uti possidetis", міжнародна ріка, багатонаціональна ріка, прикордонна ріка, фарватер, тальвег, водна система, річковий басейн, навігація, свобода річкового судноплавства, демілітаризація, нейтралізація, міжнародно-правовий режим, ядерна зброя, транзит, сфера дії міжнародного договору, "виключно в мирних цілях", міжнародний контроль, національний контроль.

ПЛАН

1. Поняття та види територій. Склад та юридична природа.
2. Державні кордони.
3. Юридична природа суверенітет над природними ресурсами. Міжнародне співробітництво у освоєнні і використанні природних багатств.
4. Основні фактори установлення приналежності території. Міжнародно-правові способи вирішення територіальних спорів і претензій. Стадії територіального спору.
5. Зміст прав і обов'язків прибережних і неприбережних держав в експлуатації водних ресурсів міжнародних рік.

6. "Правила Гельсінкі".
7. Способи регулювання судноплавства по міжнародним рікам. "Ненавігаційне" використання міжнародних річкових басейнів.
8. Специфіка міжнародно-правового режиму Дуная і Рейна.
9. Пропозиції щодо створення без'ядерних зон. Міжнародно-правовий режим без'ядерних зон. Нерозповсюдження ядерної зброї та без'ядерні зони.

Тема 5. Населення у міжнародному публічному праві Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Конституція України
2. Закон України «Про громадянство України»
3. Конвенція, яка регулює деякі питання, пов'язані з колізією законів про громадянство, від 12 квітня 1930р.
4. Конвенція про статус апатридів, від 28 вересня 1954 р.
5. Конвенція про статус заміжньої жінки, від 20 лютого 1957 р.
6. Конвенція про скорочення без громадянства.
7. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 13 грудня 1985 р.
8. Статут Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, від 14 грудня 1950 р.
9. Конвенція про статус біженців, від 28 липня 1951 р.
10. Протокол щодо статусу біженців, від 31 січня 1967 р.
11. Угода «Про допомогу біженцям та змушеним переселенцям», від 24 вересня 1993 р.
12. Рішення про створення Міждержавного фонду допомоги біженцям та змушеним переселенцям, від 10 лютого 1995 р.
13. Декларація про територіальний притулок. Прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 14 грудня 1967р.
14. Нарада з безпеки та співробітництва в Європі (НБСЄ). Хельсінкський документ 1992 р.
15. Декларація про територіальний притулок, прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 1977р.

Визначення термінів: громадянство, громадянин, біпатрид, апатрид, підданий, філіація, натуралізація, оптація, негативна оптація, реоптація (реопція), етнічна оптація, експатріація, денатуралізація, денационалізація, рекламація громадянства, іноземець, біженець, територіальний притулок, дипломатичний притулок, вимушений переселенець, депортація, дипломатичний захист, національний режим, політичний притулок, принцип «права крові», принцип «права ґрунту», принцип рівності громадян, принцип ефективного громадянства, режим найбільшого сприяння, спеціальний режим, реінтеграція, репатріація, трансферт, екстрадиція.

ПЛАН

- 1.Визначення співвідношення інституту громадянства у

внутрішньодержавному праві та міжнародно-правових зобов'язань держав щодо регламентації громадянства.

2. Джерела міжнародного права щодо регламентації громадянства. Характеристика основних угод та конвенцій з питань регламентації громадянства. Основні питання інституту громадянства, які регламентовані міжнародним правом.

3. Міжнародно-правові та державно-правові заходи запобігання біпатризму.

4. Міжнародно-правові заходи запобігання апатризму

5. Міжнародне право щодо статусу іноземців.

6. Міжнародне право щодо територіального та дипломатичного притулку.

7. Статус біженців у міжнародному праві та згідно з внутрішньодержавним законодавством країн СНД.

8. Конституція України та Закон України «Про громадянство України» 1991 р. в редакції Закону України від 16 квітня 1997 р. Загальна характеристика та основні регламентовані питання. Належність до громадянства України.

9. Набуття та припинення громадянства України.

10. Повноваження Президента України та державних органів щодо вирішення питань громадянства.

11. Міжнародні угоди України щодо питань громадянства.

12. Вирішення основних питань громадянства з країнами - колишніми республіками СРСР.

Тема 6. Право міжнародних договорів

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.

2. Закон України „Про міжнародні договори України" від 17 грудня 1993 р.

3. Статут Міжнародного Суду ООН від 26 червня 1945 р.

4. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р.

5. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями від 21 березня 1986 р.

6. Положення про Комісію міжнародного права від 21 листопада 1947р.

Визначення термінів: альтернат, анулювання, автентичність, декларація, денонсація, депозитарій, джентльменська угода, картель, комюніке, конвенція, конкордат, клаузула, міжнародний договір, меморандум, «модус вівенді», недійсність міжнародного договору, нотифікація, обмін нотами, загальні багатосторонні договори, обмовка, односторонній міжнародний юридичний акт, новація міжнародного договору, застереження, протокол, угода, парафування, підписання ad referendum, приєднання, пролонгація, промульгація, ратифікація, ратифікаційна грамота, реєстрація, трактат.

ПЛАН

1. Поняття права міжнародних договорів.

2. Джерела та кодифікація права міжнародних договорів.

3. Поняття та юридична природа міжнародного договору.
4. Класифікація міжнародних договорів.
5. Структура, мови та назва міжнародних договорів.
6. Укладення міжнародних договорів:
 - повноваження та уповноважені;
 - Форма та структура міжнародного договору.
 - Стадії укладення міжнародного договору.
 - підготовка та прийняття тексту договору;
 - встановлення автентичності тексту договорів;
 - висловлення згоди суб'єктами міжнародного права на обов'язковість договорів.
 - Набуття чинності міжнародним договором.
 - Підстави недійсності міжнародного договору.
 - Припинення та призупинення дії міжнародного договору.
 - Внутрішньодержавний і міжнародний інституційні механізми реалізації договорів.
7. Застереження до міжнародних договорів.
8. Депозитарій та його функції. Реєстрація та опублікування договорів.
9. Дія міжнародних договорів:
 - набрання договором сили;
 - тимчасове застосування міжнародних договорів;
 - застосування міжнародних договорів у часі, просторі та за суб'єктами;
 - договори та треті держави (міжнародні організації);
 - застосування попередніх та нових договорів, укладених з одного і того ж питання.
10. Тлумачення міжнародних договорів.
11. Недійсність міжнародних договорів.
12. Припинення дії міжнародного договору.
13. Новації міжнародних договорів.
14. Забезпечення виконання міжнародних договорів.

Тема 7. Право міжнародних організацій Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 14 березня 1975 р.
2. Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй від 13 лютого 1946 р.
3. Конвенція про привілеї та імунітети спеціалізованих установ ООН від 21 листопада 1947 р.
4. Статут Організації ООН по промислового розвитку від 8 квітня 1979 р.
5. Статут Міжнародного агентства з атомної енергії від 26 жовтня 1956 р.

6. Статут Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури від 16 листопада 1945 р.
7. Статут Ради Європи від 5 травня 1949 р.
8. Генеральна угода про привілеї та імунітети Ради Європи від 2 вересня 1949 р.
9. Договір про створення Європейського економічного співтовариства від 25 березня 1957 року .
10. Договір про створення Європейського Економічного Співтовариства від 25 березня 1957р.
11. Договір про Європейський Союз від 17 лютого 1992 р.
12. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 р.
13. Хартія економічних прав та обов'язків держав від 12 грудня 1974р.
14. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями від 21 березня 1986 р.

Визначення термінів: акламація, дискреційні повноваження міжнародної організації, інтеграція, міжнародна конференція, міжнародна організація, міжнародна урядова організація, міжнародна неурядова організація, наднаціональність, повноваження міжнародної організації, право вето, спеціалізовані установи, функції міжнародної організації, акти *ultra vires*, абсолютна одностайність, відносна одностайність, «кваліфікована» одностайність, одностайність зацікавлених сторін, абсолютна більшість, «кваліфікована» більшість, консенсус, «зважене» голосування, акламація, просте голосування, просте відкрите голосування, просте таємне голосування, поіменне голосування, листовне голосування.

ПЛАН

1. Поняття і розвиток права міжнародних організацій.
2. Сучасна система міжнародних організацій, їх типи і види.
3. Юридична природа міжнародних організацій.
4. Прийняття рішень в міжнародних організаціях.
 - види рішень міжнародних організацій
 - методи прийняття рішень
 - технічні процедури прийняття рішень
5. Статус міжнародного службовця.
6. Міжнародні організації з військово-політичного співробітництва.
7. Міжнародні економічні організації.
8. Організація Об'єднаних Націй. Спеціалізовані та інші установи системи ООН.
9. Регіональні міжнародні організації. Міжнародно-правові аспекти функціонування регіональних міжнародних організацій у Європі.
10. Міжнародні конференції.
11. Міжнародні неурядові організації.

Тема 8. Відповідальність та санкції

в міжнародному праві

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Проект статей про відповідальність держав за міжнародно-протиправні акти, прийнятий Комісією міжнародного права ООН в другому читанні 3 серпня 2001 р.
2. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами від 29 березня 1972 р.
3. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 9 грудня 1948р.
4. Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього від 30 листопада 1973 р.
5. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства від 26 листопада 1968 р.
6. Резолюція 808 (1993) від 22 лютого 1993 р. про створення Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території колишньої Югославії.
7. Резолюція 808 (1993) від 22 лютого 1993 р. про створення Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території Руанди.
8. Резолюція 95 (I) Генеральної Асамблеї ООН "Ствердження принципів міжнародного права, що визнані Статутом Нюрнберзького трибуналу" від 11 грудня 1946р.
9. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн „осі" від 8 серпня 1945 р.
10. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1946 р. "Реєстрація й опублікування договорів і міжнародних угод, правила для введення в дію статті 102 Статуту ООН".

Визначення термінів: дезавоювання, контрзаходи, контрибуція, матеріальна відповідальність, недружній акт, політична відповідальність, репарації, репресалії, реституція, реторсії, санкції, сатисфакція, держава-деліквент, міжнародні делікти, міжнародно-правова відповідальність, міжнародний злочин, злочин міжнародного характеру, самозахист, санкції, субституція, ембарго, бойкот, заморожування авуарів.

ПЛАН

1. Поняття та юридична природа міжнародно-правової відповідальності.
2. Підстави для виникнення міжнародно-правової відповідальності. Міжнародне правопорушення та його ознаки.
3. Класифікація міжнародних правопорушень.
4. Види і форми міжнародно-правової відповідальності.
5. Обставини, що виключають відповідальність держав.

6. Санкції в міжнародному праві.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 9. Міжнародне кримінальне право

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Європейська Конвенція про взаємну допомогу з питань карних справ від 20 квітня 1959 р.
2. Європейська Конвенція про передачу кримінальних справ від 15 травня 1972 р.
3. Європейська Конвенція щодо видачі правопорушників від 13 грудня 1957 р.
4. Конвенція про передачу засуджених осіб від 21 березня 1983 р.
5. Конвенція про правову допомогу щодо цивільних, сімейних та кримінальних справ (укладена між державами-членами СНД) від 22 січня 1993 р.
6. Договір між Україною та Естонською Республікою про правову допомогу та правові відносини у цивільних та кримінальних справах від 15 лютого 1995 р.
7. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми та експлуатацією проституції третіми особами від 21 березня 1949 р.
8. Єдина конвенція про наркотичні засоби від 30 березня 1961 р. з поправками, внесеними до неї згідно з Протоколом 1972 р.
9. Конвенція про психотропні засоби від 21 лютого 1971 р.
10. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних сполук від 19 грудня 1988 р.
11. Конвенція проти застосування допінгу від 16 листопада 1989 р.
12. Міжнародна конвенція про боротьбу з вербування, використанням, фінансуванням та навчанням найманців від 4 грудня 1989 р.
13. Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських та принижуючих гідність видів поведіння та покарання від 10 грудня 1984 р.
14. Міжнародна конвенція про боротьбу з захоптом заручників від 17 грудня 1979 р.
15. Статут Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол) від 13 червня 1956 р.
16. Європейська конвенція про запобігання насиллю та хуліганській поведінці глядачів під час спортивних заходів та зокрема футбольних матчів від 15 серпня 1985 р.

Визначення термінів: екстрадиція, терористичний акт, міжнародний тероризм, наркобізнес, піратство, нелегальна еміграція, міжнародний злочин, злочин міжнародного характеру, найманство, контрабанда, работоргівля. агресія, апартейд, видача, геноцид, екоцид, екстрадиція міжнародне правопорушення, міжнародний злочин, міжнародний делікт, передача, правова допомога, злочин проти світу людства, принцип взаємності, тероризм.

ПЛАН

1. Поняття та джерела міжнародного кримінального права.
2. Міжнародні злочини. Відповідальність за злочини проти миру та людства.
3. Поняття та види злочинів міжнародного характеру. Зобов'язання держав згідно з міжнародними конвенціями.
4. Міжнародні кримінальні трибунали ad hoc. Міжнародний кримінальний суд.
5. Правова допомога у кримінальних справах.
6. Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол).
7. Боротьба зі злочинністю на основі міжнародних угод, головні напрямки співробітництва держав.
8. Питання екстрадиції у міжнародному праві.

Тема 10. Мирні засоби вирішення міжнародних спорів

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 р.
2. Статут Міжнародного Суду ООН від 26 червня 1945 р.
3. Манільська декларація про мирне вирішення міжнародних спорів від 15 листопада 1982 р.
4. Декларація про запобігання та усунення спорів і ситуацій, які можуть загрожувати міжнародному миру та безпеці, і про роль ООН в цій галузі від 5 грудня 1988 р.
5. Принципи врегулювання спорів і положення процедури НБСЄ з мирного врегулювання спорів від 8 лютого 1991 р.

Визначення термінів: принцип мирного врегулювання міжнародних спорів (МВМС), засоби МВМС, правові засоби МВМС, процедура МВМС, система міжнародно-правових засобів МВМС, Добрі послуги, естоппель, консультації, міжнародна ситуація, міжнародний арбітраж, міжнародна суперечка, посередництво, примирення, слідчі комісії, встановлення фактів.

ПЛАН

1. Особливості міжнародних спорів у сучасному світі.
2. Система мирних засобів вирішення міжнародних спорів.
3. Універсальні та регіональні механізми врегулювання міжнародних спорів.
4. Міжнародний судовий і арбітражний розгляд.
5. Особливості розв'язання міжнародних економічних спорів.
6. Розгляд спорів Міжнародним Судом ООН.

Тема 11. Дипломатичне та консульське право

Міжнародно-правові та законодавчі акти:

1. Закон України „Про дипломатичну службу України" від 20 вересня 2001 р., № 2728-III.
2. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961р.
3. Віденська конвенція про консульські зносини від 24 квітня 1963 р.

4. Конвенція про спеціальні місії від 8 грудня 1969 р.
5. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 14 березня 1975 р.
6. Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй від 13 лютого 1946 р.
7. Конвенція про привілеї та імунітети спеціалізованих установ ООН від 21 листопада 1947 р.
8. Консульський Статут України. 2 квітня 1994р. // Інформаційно-довідковий бюлетень з консульських питань. - Київ, 1996.

Визначення термінів: агреман, адміністративно-технічний персонал, акредитування, аташе, вірча грамота, дипломатія, дипломатичний корпус, дипломатичний персонал, дипломатичний ранг, дипломатичне представництво, дуаен, екстериторіальність, імунітети і привілеї, консул, консульська екзекватура, консульський патент, консульський округ, консульська установа, кумуляція, органи зовнішніх зносин, посольство, почесний консул, держава перебування, спеціальна місія, *persona non grata*.

ПЛАН

1. Поняття, функції та принципи права зовнішніх зносин.
2. Система органів зовнішніх зносин.
3. Дипломатичне право.
 - функції дипломатичних представництв
 - голова та персонал дипломатичного представництва
 - дипломатичні привілеї та імунітети
 - торгові представництва
4. Консульське право.
 - голова та персонал консульської установи
 - консульські привілеї та імунітети
5. Право спеціальних місій.
6. Дипломатичне право міжнародних організацій.

Тема 12. Міжнародне право прав людини

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966р.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966р.
4. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.
5. Другий Факультативний протокол до Міжнародного пакту про цивільні і політичні права, від 15 грудня 1989 р.
6. Конвенція про захист прав людини і основних свобод від 4 листопада 1950р. та протоколи 1-13 до неї.
7. Конвенція про забезпечення прав осіб, які належать до національних

меншин від 21 жовтня 1994 р.

8. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р.

9. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р.

10. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26 листопада 1987р.

11. Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації стосовно жінок від 18 грудня 1979р.

12. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21 грудня 1965 р.

13. Конвенція про політичні права жінок від 31 березня 1953 р.

Визначення термінів: внутрішні засоби захисту, міжнародні акти про права людини, міжнародне гуманітарне право, міжнародні органи з захисту прав людини, право прав людини, проблеми міжнародної правосуб'єктності фізичних осіб.

ПЛАН

1. Поняття, функції та принципи права міжнародного захисту прав людини.

2. Джерела міжнародного права захисту прав людини та класифікація таких прав.

3. Універсальна та регіональна системи міжнародного захисту прав людини та основних свобод.

4. Поняття, джерела та принципи міжнародного гуманітарного права.

5. Міжнародне гуманітарне право та міжнародні миротворчі операції ООН.

Тема 13. Міжнародне морське право

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10 грудня 1982р.

2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про відкрите море від 29 квітня 1958р.

3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про територіальне море і прилеглу зону від 29 квітня 1958 р.

4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про континентальний шельф від 29 квітня 1958 р.

5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про рибальство та охорону живих ресурсів відкритого моря від 29 квітня 1958 р.

6. Конвенція з полегшення міжнародного морського судноплавства від 9 квітня 1965р.

7. Міжнародна конвенція про охорону людського життя на морі від 1 листопада 1974р.

8. Кодекс торгового мореплавства України від 23.05.1995, № 176/95-ВР.

Визначення термінів: конференція, правила процедури, "пакетний підхід", універсальність, консенсус, кодифікація і прогресивний розвиток міжнародного права, "світовий океан", морське право, міжнародно-правова позиція держави, договірна ініціатива, компроміс, галузь міжнародного права, ширина територіальних вод, вихідна лінія, базисна лінія, нормальна вихідна лінія, вихідна лінія паралельна берегу, прямі вихідні лінії, система відрізків прямих ліній, "система напівокружностей", найбільший відлив, впадаюча в море ріка, естуарій, мирний прохід, прилежні зони, "патримоніальне море", живі ресурси, мінеральні ресурси, штучний острів, науково-допустимий вилов живих ресурсів, морські наукові дослідження, прохідні види риб, геологічний шельф, абісальна рівнина, "загальна спадщина людства", система ліцензій, реєстраційна система, система контрактів.

ПЛАН

1. Загальна характеристика конвенції ООН по морському праву 1982 р.
- Класифікація морських просторів по Конвенції ООН 1982 р.
- Принцип "свободи морів" в сучасному міжнародному морському праві.
 2. Правовий режим територіального моря.
 3. Правове становище суден, які здійснюють мирний прохід.
 4. Правовий режим прилеглої зони.
 5. Зміст режиму економічної (рибальської) зони.
- Правове становище економічної (рибальської) зони.
- Правовий режим континентального шельфу.
 6. Концепції статусу Морського дна.
 7. Міжнародно-правовий режим просторів і надр Міжнародного району.
 8. Міжнародний орган по морському дну.
 9. Статус і режим внутрішніх вод держави. Історичні води.
- Внутрішні або замкнені (напівзамкнені) моря. Закриті моря.
- Правовий статус і режим Чорного, Балтійського, Японського морів, Перської затоки.
- Визначення статусу Азовського моря та Керченської протоки.
- Делімітація, статус і режим територіальних вод. Право мирного проходу.
- Делімітація, статус і режим прилеглої зони. Види контролю прибережної держави у прилеглий зоні.
- Статус і режим виключної економічної зони. Делімітація виключних економічних зон між державами з протилежними або суміжними узбережжями.

Тема 14. Міжнародне право

в період військових конфліктів

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Женевська конвенція про поліпшення участі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 р.
2. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949р.
3. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни

від 12 серпня 1949р.

4. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 р.

5. Гаазька конвенція (I) про мирне розв'язання міжнародних зіткнень від 18 жовтня 1907р.

6. Гаазька конвенція (II) щодо обмеження випадків звернення до сили для стягнення боргів, що випливають з договорів від 18 жовтня 1907 р.

7. Гаазька конвенція (III) про початок воєнних дій від 18 жовтня 1907 р.

8. Гаазька конвенція (IV) про закони і звичаї сухопутної війни від 18 жовтня 1907р.

9. Санкт-Петербурзька декларація про скасування застосування вибухових та запалювальних куль від 29 листопада 1868 р.

10. Гаазька декларація про незастосування куль, що легко розгортаються та сплющуються, від 29 липня 1899 р.

11. Конвенція про захист культурних цінностей на випадок збройного конфлікту від 14 травня 1954 р.

12. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 р.

13. Договір про заборону розміщення на дні морів і океанів та в його надрах ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення від 11 лютого 1971 р.

14. Конвенція про заборону розробки, виробництва та нагромадження запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їхнє знищення від 10 квітня 1972 р.

15. Закон України "Про участь України в міжнародних миротворчих операціях" від 23 квітня 1999 р., №613-XIV.

16. Угода між Україною і Російською Федерацією про параметри поділу Чорноморського флоту від 9 червня 1995 р.

17. Угода між Україною і Російською Федерацією про статус і умови перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України від 28 травня 1997 р.

18. Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про взаємні розрахунки, пов'язані з поділом Чорноморського флоту та перебуванням Чорноморського флоту Російської Федерації на території України від 28 травня 1997р.

19. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною та Російською Федерацією від 31 травня 1997 р.

20. Хартія про особливе партнерство між Організацією Північноатлантичного договору та Україною від 9 липня 1997р..

Визначення термінів: війна, озброєний конфлікт, гуманітарне право, сторони, що воюють, військова окупація, сухопутна війна, військовий план, морська війна, засоби морської війни, об'єкт морської війни, військово-морська блокада, військова контрабанда, "призове" право, вивідач, розвідник, парламентар, зброя масового знищення, хімічна, бактеріологічна, ядерна, термоядерна, бінарна зброя, початок війни, агресія, бойкот, тимчасові заходи,

демлітаризація, інтервенція, колективна безпека, міжнародна безпека, міжнародний мир, заходи довіри, відкрите небо, стратегічне партнерство, людський вимір міжнародної безпеки, ангарія, анексія, блокада, війна, військова контрабанда, вивідач, збройний конфлікт міжнародного характеру, збройний конфлікт не міжнародного характеру, доброволець, закони і звичаї війни, інтернування, капітуляція, комбатант, найманець, нейтралітет, некомбатант, партизани, перемир'я, розвідник, реквізиція, окупація, відкрите місто, театр війни, шпигун, casus belli.

ПЛАН

1. Історія і сучасна система правових гарантій міжнародної безпеки.
2. Види законного застосування сили в сучасному міжнародному праві.
3. Проблеми реалізації принципу незастосування сили чи загрози силою.
4. Універсальна система колективної безпеки за Статутом ООН. Рада Безпеки ООН.
5. Міжнародні організації з проблем європейської безпеки.
6. Загальні положення про театр військових дій та військові сили:
 - а) Склад озброєних сил;
 - б) Статус комбатантів;
 - в) регулярні та нерегулярні військові сили;
 - г) найманці.
7. Закони та звичаї війни:
 - а) сухопутної;
 - б) морської ;
 - в) повітряної.
8. Міжнародно-правовий режим військової окупації.
9. Нейтралітет під час війни.
 10. Заборонені засоби і методи ведення воєнних дій.
 11. Режим військового полону.
 12. Особи, що знаходяться під захистом міжнародного гуманітарного права.
 13. Роль Міжнародного комітету Червоного Хреста у збройних конфліктах.
 14. Закінчення війни і її міжнародно-правові наслідки.
 15. Міжнародно-правові і національно-правові гарантії безпеки України.

Тема 15. Міжнародне повітряне і космічне право

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Конвенція про Міжнародну цивільну авіацію 1944 р.
2. Тексти поправок до Чикагської конвенції.
3. Протокол, що стосується зміни Конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1977 р.
4. Протокол про автентичний чотирьохмовний текст Конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1977 р.
5. Протокол, що стосується змін конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1980 року.
6. Протокол, що стосується змін конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1984 року.

7. Конвенція про злочини та деякі інші акти, що здійснюються на борту повітряних суден 1963 року.

8. Договір про відкрите небо 1992 року. Угода про принципи діяльності держав щодо вивчення і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, 1967 рік.

9. Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються в космічний простір, 1974 рік.

10. Конвенція про міжнародну організацію морського супутникового зв'язку, 1976 рік.

11. Поправки до конвенції про Міжнародну організацію супутникового зв'язку (ІМАРСАТ), 1981 рік.

Документи, підписані в рамках СНД

1. Угода про цивільну авіацію і про використання повітряного простору 1991 року.

2. Угода про співробітництво по забезпеченню захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання 1995 року.

3. Протокол про затвердження положення про Міждержавну Раду по космосу, 1992 рік.

4. Угода про порядок фінансування спільної діяльності по вивченню та використанню космічного простору 1992 рік.

5. Угода про засоби систем попередження , про ракетний напад і контроль космічного простору, 1992 рік.

Визначення термінів: повітряний простір, літальний апарат, повітряне судно, повітряний кордон, класифікація повітряних суден, цивільне повітряне судно, державне повітряне судно, міжнародне повітряне перевезення, авіаперевізник, транспортна документація, повітряно-перевізний вантажний документ, час льоту повітряного судна, час експлуатації повітряного судна, акт незаконного втручання в діяльність цивільної авіації, повітряне судно, реєстрація, державний реєстраційний знак, державний реєстр, власник повітряного судна, льотна придатність, екіпаж повітряного судна, командир екіпажу, посвідчення членів екіпажу, міжнародний аеропорт, космос, космічний простір, "виключно в мирних цілях", суб'єкти міжнародного космічного права, дослідження та використання космічного простору, національне привласнення, космічний об'єкт, космічна діяльність, небесне тіло, супутник, космічний корабель, реєстрація, загальнодоступний реєстр, засоби ідентифікації космічних об'єктів, космічна держава, засоби ідентифікації космічних об'єктів, засіб доставки, параметри траєкторії, абсолютна відповідальність, первинна відповідальність, вторинна відповідальність, шкода, геостаціонарна орбіта, радіочастотний спектр, штучний супутник зв'язку, метеорологічний супутник, навігаційний супутник, дистанційне зондування землі, міжнародний космічний контроль.

ПЛАН

1. Поняття міжнародного повітряного права.

- Основні багатосторонні угоди в галузі міжнародної цивільної авіації.

- Роль звичаїв і регламентів в міжнародному повітряному праві.
- Правовий статус повітряного простору: суверенний повітряний простір; відкритий повітряний простір.
- 2. Підстави і умови виконання міжнародних польотів.
 - Договір міжнародного повітряного перевезення.
 - Співробітництво держав в забезпеченні безпеки міжнародної цивільної авіації.
- 3. Правовий статус повітряного судна при здійсненні міжнародного польоту.
 - Основні права та обов'язки членів екіпажу повітряного судна.
 - Правове положення міжнародного аеропорту.
 - Міжнародно-правове регулювання обслуговування повітряного руху.
- 4. Поняття, сутність та джерела міжнародного космічного права.
 - Правовий режим космічного простору і небесних тіл.
 - Правовий статус космічних об'єктів.
 - Космічні програми України.
 - Космічна діяльність та відповідальність держав.
 - Права та обов'язки членів космічних екіпажів.
- 5. Реєстрація об'єктів, запущених у космос.
 - Співробітництво держав у освоєнні космічного простору в рамках ООН.
 - Міжнародні міжурядові організації в області дослідження та використання космічного простору.

Тема 16. Міжнародне екологічне право

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Резолюція 37-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН.
2. Декларація Ріо-де-Жанейро про навколишнє середовище та розвиток, 1992 рік.
3. Рамочна Конвенція ООН про зміни клімату, 1992 рік.
4. Конвенція про біологічний різновид 1992 рік.
5. Конвенція ООН про боротьбу з опустелюванням в тих країнах, які зазнають серйозної посухи і /або опустелювання, особливо в Африці, 1994 рік (витяг).
6. Віденська конвенція про охорону озонного прошарку, 1985 рік (витяг).
7. Міжнародна конвенція по забезпеченню готовності на випадок забруднення нафтою, боротьбою з ним і співробітництво 1990 р.
8. Конвенція про транс прикордонне забруднення повітря на великій відстані 1979 р.
9. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище в транс прикордонному контексті 1991 рік.

Регіональні договори

1. Протокол про охорону навколишнього середовища стосовно Договору про Антарктику, 1991 рік.

2. Угода про співробітництво в області екології навколишнього природного середовища, 1992 рік. (СНД)

Визначення термінів: навколишнє середовище; природні об'єкти, що охороняються; унікальні природні комплекси; біосфера.

ПЛАН

1. Декларація принципів Стокгольмської конференції ООН з проблем навколишнього середовища.
2. Програма ООН по навколишньому середовищу.
3. Роль міжнародних організацій в розробці міжнародно-правових угод в галузі охорони навколишнього середовища.

Тема 17. Міжнародні перевезення

Міжнародно-правові та законодавчі акти

1. Конвенція ООН про міжнародні змішані перевезення вантажів, 1980р.
2. Угода про міжнародні перевезення, 1980р.
3. Конвенція про цивільну відповідальність за збитки, причинені при перевезенні небезпечних вантажів автомобільним, залізничним та внутрішніми водним транспортом, 1989р.
4. Конвенція ООН про морське перевезення вантажів, 1978р.

Визначення термінів: міжнародні перевезення, автомобільні перевезення, залізничні перевезення, морські перевезення, трубопровідний транспорт, річкові перевезення, повітряні перевезення.

ПЛАН

1. Міжнародно-правове регулювання перевезень.
2. Міжнародно-правове регулювання окремих видів перевезень.

